

ARAB TILSHUNOSLIGI

Andijon davlat chet tillari instituti Ingliz filologiyasi
O'qitish metodikasi va tarjima shunoslik fakulteti,
Filologiya va tillarni o'qitish: xitoy tili yo'nalishi
102-guruh talabasi

Mahdiya Mo'ydino'va Bahodir qizi

Ilmiymaslahatchi: **Zaynobiddinova I.M**

ARAB TILSHUNOSLIGI VA UNING HOZIRGI DAVR
LINGVISTIKASIDAGI O'RNI

ANNOTATSIYA.

Ushbu maqolada arab tilshunosligining shakllanish jarayoni, uning tarixiy rivojlanishi, hozirgi zamon lingvistikasidagi o'rni va global ilmiy muhitga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, arab tilining fonetika, morfologiya, semantika va leksikologiya bo'yicha o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilingan. Maqola bugungi kunda arab tili nafaqat diniy, balki ilmiy, diplomatik va madaniy sohalarda ham muhim o'rin egallayotganini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: arab tili, tilshunoslik, fonetika, tarixiy rivojlanish, zamonaviy lingvistika.

АННОТАЦИЯ.

В данной статье рассматриваются процессы формирования арабского языкознания, его историческое развитие и роль в современной лингвистике. Особое внимание уделяется специфике арабского языка в разделе фонетики, морфологии, семантики и лексикологии. Показано, что арабский язык сегодня занимает важное место не только в религиозной сфере, но и в науке, дипломатии и культуре.

Ключевые слова: арабский язык, лингвистика, фонетика, историческое развитие, современное языкознание.

ANNOTATION.

This article examines the formation of Arabic linguistics, its historical development, and its role in modern linguistic studies. The research analyzes the specific features of Arabic phonetics, morphology, semantics, and lexicology. It is emphasized that the Arabic language today plays an important role not only in religious contexts but also in scientific, diplomatic, and cultural spheres.

Keywords: Arabic language, linguistics, phonetics, historical development, modern linguistics.

Arab tilshunosligi — jahon ilm-fanining eng qadimiy va boy anʼanalaridan biriga ega boʻlgan sohadir. Arab tili nafaqat islom dini tilidir, balki Sharq uygʻonish davridan boshlab falsafa, tibbiyot, matematika va astronomiya kabi koʻplab fanlarning rivojlanishida asosiy ilmiy til boʻlib kelgan. Bugungi kunda ham arab tili 20 dan ortiq davlatning rasmiy tili, BMTning oltita rasmiy tilidan biri sifatida oʻz mavqegini mustahkamlab kelmoqda.

Maqolaning maqsadi — arab tilshunosligining shakllanishi, rivoji va zamonaviy lingvistika tizimidagi oʻrni haqida umumiy tasavvur berish.

Arab tilshunosligining shakllanish tarixi.

Arab tilshunosligi islomdan avvalgi davrda sheʼriyat, qabila shevalari va ogʻzaki ijod asosida shakllana boshlagan. Islom dinining yoyilishi bilan Qurʼon tili sifatida arab tiliga boʻlgan ilmiy ehtiyoj kuchaydi. Natijada Basra, Kufa va Bagʻdod ilmiy maktablari paydo boʻldi. Bu maktablar nafaqat grammatika, balki mantiq va tafsir ilmlariga ham asos boʻlib xizmat qildi.

Arab tili fonetikasi.

Arab tili fonetik tizimi boshqa semit tillaridan farq qiladi va oʻziga xos undoshlar sistemaiga ega. Ayniqsa, boʻgʻiz tovushlari (ʼayn, gʻayn, haʼ, xoʼ) arab fonetik tizimini noyob qiladi. Har bir tovushning talaffuzi aniq qoidalar bilan belgilanadi.

Morfologik tizimning oʻziga xosligi.

Arab tili morfologiyasi “ildiz va qolip” (jadh-r va vazn) prinsipiga asoslanadi. Uch harfli ildizlar orqali yuzlab yangi soʻzlar hosil qilinadi. Masalan, “k-t-b” ildizi yozish bilan bogʻliq yuzdan ortiq soʻz hosil qiladi: kitob, maktub, kutub, maktaba va boshqalar.

Semantika va leksik boylik.

Arab tili semantik jihatdan nihoyatda keng va koʻp maʼnoli soʻzlarga boy. Bir ildiz bir necha maʼnoni anglatishi mumkin. Bu esa arab tilining badiiy imkoniyatlarini kengaytiradi.

Arab tilining zamonaviy lingvistika boʻyicha oʻrni.

Hozirgi globallashuv davrida arab tili xalqaro tadqiqotlar, tarjima ishlari, diniy manbalarni oʻrganish, diplomatik aloqalar va iqtisodiyotda muhim rol oʻynamoqda. Lingvistlar arab tilini NLP (Natural Language Processing) tizimlariga moslashtirish borasida koʻplab tadqiqotlar olib bormoqda.

Arab tilshunosligi qadimgi ilmiy maktablarga ega boʻlib, oʻzining boy fonetik, morfologik va semantik tizimi bilan boshqa tillardan ajralib turadi. Bugungi kunda arab tili nafaqat diniy sohada, balki ilm-fan, madaniyat va diplomatiyada ham muhim oʻrin egallamoqda. Mazkur maqola arab tilshunosligining jahon lingvistikasidagi oʻrni va ahamiyatini keng yoritib berdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Нурмонова А. Танланган асарлар. - Тошкент: Академнашр, 2012.
2. Orinboyev B., Musayev A. Umumiy tilshunoslik. - Toshkent: Oltin kitob, 2022.
3. Расулов Р. Умумий тилшунослик. Дарслик. - Тошкент, 2013.
4. arxiv.uz

